

GỌI Ý THỰC HIỆN 2 TIẾT LỊCH SỬ ĐỊA PHƯƠNG

1. Mục tiêu

– Lịch sử địa phương là lịch sử của các làng, xã, huyện, tỉnh, thành phố, hay khu vực, vùng miền HS đang sống...

Lịch sử của các cơ sở sản xuất, đơn vị chiến đấu, các trường học, cơ quan ngành, đoàn thể quần chúng, tổ chức xã hội,... cũng thuộc dạng lịch sử địa phương, vì xét về yếu tố địa lí, các cơ sở, các đơn vị đó đều gắn với một địa phương nhất định, nhưng mang tính chất lịch sử chuyên ngành.

Với ý nghĩa đó, lịch sử địa phương là một bộ phận cấu thành lịch sử dân tộc, tri thức lịch sử địa phương là biểu hiện cụ thể của tri thức lịch sử dân tộc.

– Lịch sử địa phương giảng dạy ở trường phổ thông là một trong những nguồn quan trọng làm phong phú tri thức của HS về quê hương mình ; giáo dục

cho HS lòng yêu quê hương, đất nước ; hình thành khái niệm về nghĩa vụ đối với quê hương, đất nước ; tạo nên nhận thức về mối quan hệ giữa lịch sử địa phương và lịch sử dân tộc ; giúp HS biết được những đóng góp của địa phương vào sự nghiệp chung của dân tộc ; góp phần vào việc phát huy tinh tích cực, chủ động, sáng tạo của HS trong xây dựng bài học.

2. Nội dung

Nghiên cứu và giảng dạy lịch sử địa phương được thực hiện trên ba đối tượng và nội dung chủ yếu :

– Nghiên cứu và giảng dạy toàn diện các hoạt động của con người về kinh tế, văn hoá, chính trị, quân sự, tư tưởng, tôn giáo... ở một địa phương (làng, xã, huyện, tỉnh, thành phố...). Có nhiều thể loại nghiên cứu và giảng dạy thuộc đối tượng này :

- + Thông sử địa phương ;
- + Lịch sử đảng bộ địa phương ;
- + Lịch sử phong trào cách mạng của địa phương ;
- + Lịch sử kháng chiến (chống Pháp, chống Mĩ) của địa phương ;
- + Lịch sử phát triển kinh tế – xã hội ở địa phương...

– Nghiên cứu và giảng dạy những sự kiện, hiện tượng lịch sử ở một địa phương liên quan tới những sự kiện, hiện tượng lịch sử dân tộc :

+ Các cuộc đấu tranh của quần chúng ở một địa phương trong phong trào cách mạng 1930 – 1931 và Xô viết Nghệ – Tĩnh, như phong trào đấu tranh ở Vinh – Bến Thuỷ, ở các huyện Hưng Nguyên, Nam Đàn, Thanh Chương, Hương Sơn, Can Lộc,...

+ Các chiến khu, an toàn khu, cuộc khởi nghĩa ở một địa phương trong cuộc vận động Cách mạng tháng Tám 1945, như khởi nghĩa Bắc Sơn, Nam Kì, binh biến Đô Lương, khởi nghĩa Ba Tơ, Bản Yên Nhân,...

+ Những trận chiến đấu, chiến dịch ở một địa phương trong kháng chiến chống Pháp (1945 – 1954), như chiến đấu ở các đô thị khi mở đầu cuộc kháng chiến toàn quốc ; trận chiến đấu ở Bắc Kạn, Chợ Đồn, Chợ Mới,... trong chiến dịch Việt Bắc thu – đông năm 1947 ; trận chiến đấu ở Đông Khê,... trong chiến dịch Biên giới thu – đông năm 1950,...

+ Các cuộc nổi dậy, trận chiến đấu, chiến dịch ở một địa phương trong kháng chiến chống Mĩ (1954 – 1975), như các cuộc nổi dậy ở Vĩnh Thạnh, Bác Ái, Trà Bồng,

Bến Tre,... trong phong trào "Đồng khởi" (1959 – 1960) ; trận Ấp Bắc, Bình Giả,... trong chống "Chiến tranh đặc biệt" (1961 – 1965) ; trận Núi Thành, Vạn Tường,... trong chống "Chiến tranh cục bộ" (1965 – 1968) ; cuộc tiến công thành cổ Quảng Trị, Phước Long,...

– Nghiên cứu và giảng dạy một cơ sở sản xuất (hợp tác xã, nông – lâm trường, nhà máy, xí nghiệp,...) ; nghiên cứu, giảng dạy một đơn vị quân đội, một trường học, một cơ quan ngành, một đoàn thể quần chúng, một tổ chức xã hội,... (như Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ, Mặt trận Tổ quốc,...).

3. Phương pháp

Chương trình Lịch sử lớp 12 quy định dạy 2 tiết lịch sử địa phương.

Hai tiết Lịch sử địa phương không biên soạn thành bài trong SGK, mà chỉ là những gợi ý trong SGV để GV thực hiện, bao gồm việc biên soạn bài giảng và giảng dạy sao cho phù hợp với từng địa phương.

Để có được bài giảng lịch sử địa phương, GV nhất thiết có được nguồn tài liệu lịch sử địa phương, gồm tài liệu hiện vật, tài liệu thành văn, tài liệu truyền miệng. Có loại tài liệu liên quan đến sự kiện lịch sử toàn quốc ; có loại tài liệu chỉ liên quan đến lịch sử địa phương.

Nguồn tài liệu địa phương khi sử dụng cần phân loại : Tài liệu nào dùng để minh họa cho bài học lịch sử dân tộc, tài liệu nào dùng để dạy ở bài học lịch sử địa phương, tài liệu nào dùng để dạy ở bài học thực địa, tài liệu nào dùng trong hoạt động ngoại khoá...

Giảng dạy lịch sử địa phương ở phổ thông có thể thực hiện theo những hình thức phổ biến như sau :

– Giảng dạy tại thực địa

Giảng dạy theo hình thức này, trước hết, GV chọn nội dung sự kiện và địa điểm dạy học sao cho phù hợp với nội dung, yêu cầu, khuôn khổ tiết học và với điều kiện cho phép.

Hai loại bài có thể tổ chức dạy học tại thực địa : loại bài về lịch sử địa phương (như đã nói ở phần nội dung 1) ; loại bài trong chương trình lịch sử dân tộc về một sự kiện lớn xảy ra ở địa phương (như đã nói ở phần nội dung 2).

Trường hợp thuận lợi, có thể tổ chức bài học nội khoá tại thực địa dưới hình thức diễn lại sự kiện đã xảy ra. Ví như, khi tìm hiểu một *làng chiến đấu* trong kháng chiến chống Pháp (hay trong kháng chiến chống Mĩ), với sự giúp đỡ của

địa phương. Nếu có điều kiện GV có thể tổ chức diễn lại một cuộc chiến đấu ở địa phương.

Bài giảng dùng để giảng dạy ở thực địa hoặc là tài liệu của địa phương (của Ban Nghiên cứu lịch sử Đảng, Sở Văn hoá, Ban Tuyên giáo tỉnh...), hoặc do GV biên soạn với sự giúp đỡ của HS về những tài liệu đã thu thập được.

– Bài học lịch sử địa phương có thể được *tiến hành ở viện bảo tàng* (Bảo tàng Lịch sử, Bảo tàng Cách mạng, Bảo tàng Quân đội...) và ở *nha truyền thống địa phương, phòng học tập bộ môn Lịch sử ở trường*. Đây cũng là hình thức của bài học nội khoá tại thực địa, HS được tiếp xúc với các hiện vật.

Bên cạnh bài học nội khoá được tiến hành theo những hình thức nói trên, còn cần tiến hành những hoạt động ngoại khoá.

Có hai hình thức : *Một là, nói chuyện về lịch sử địa phương*, thường tổ chức trong những dịp ở địa phương có ngày kỉ niệm, lễ hội truyền thống. Trình bày là những báo cáo viên người địa phương, hoặc là HS trình bày những tài liệu sưu tầm được và đã biên soạn thành bài dưới sự hướng dẫn của GV. *hai là, dã hội lịch sử địa phương*, thường tổ chức trong những dịp có ngày kỉ niệm ở nhà trường, dịp tổng kết thi đua, tổng kết học kì, năm học. GV chỉ đạo HS dàn dựng và biểu diễn kịch, *hoạt cảnh lịch sử*, hoặc nêu những câu hỏi trong trò chơi "*hái hoa dân chủ*" để HS trả lời.

Ngoài ra, GV có thể tổ chức cho HS đọc sách lịch sử, sưu tầm và đọc hồi ký của những người đã từng hoạt động ở địa phương, tổ chức gặp mặt, trao đổi, toạ đàm giữa các thế hệ trong những ngày hội truyền thống ở địa phương.